

Sygn. akt III AUa 461/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2013 r. w Szczecinie

sprawę małoletniego Ł. P. reprezentowanego przez opiekuna prawnego L. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce J. B.

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 kwietnia 2013 r. sygn. akt VII U 2327/11

oddala apelację.

III A Ua 461/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 listopada 2011 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., odmówił małoletniemu Ł. P. reprezentowanemu przez opiekuna L. P., prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce J. B. wskazując, że zmarła na dzień zgonu posiadała udowodniony w ostatnim dziesięcioleciu okres ubezpieczenia wynoszący 4 lata, 6 miesięcy i 28 dni, zamiast wymaganych 5 lat. Organ rentowy nie uwzględnił do okresu ubezpieczenia zatrudnienia w oparciu o umowę zlecenia w spółce (...) w U. w okresie od 1 czerwca 2004 r. do 31 stycznia 2006 r., albowiem nie udało się ustalić następcy prawnego tej spółki, co uniemożliwiło pozyskanie dokumentacji dotyczącej zatrudnienia J. B. w spornym okresie. Oznacza to, że zmarła nie spełniała warunków do nabycia prawa do renty.

W odwołaniu od powyższej decyzji L. P., działająca w imieniu małoletniego Ł. P., wskazała świadków mogących potwierdzić fakt zatrudnienia J. B. w spornym okresie w spółce (...). W ocenie odwołującej brak dokumentacji oraz niemożność wskazania następcy prawnego nie może rzutować na egzystencję jej wnuka – Ł. P..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał małoletniemu Ł. P. prawo do renty rodzinnej po zmarłej w dniu 9 kwietnia 2011 r. matce J. B. od dnia śmierci.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

J. B., urodziła się w dniu (...), zaś zmarła w dniu 9 kwietnia 2011 r., osierociwszy syna Ł. P., urodzonego w dniu (...)

Matka zmarłej L. P. została ustanowiona opiekunem prawnym małoletniego Ł. P.. Wnioskiem z dnia 29 kwietnia 2011 r. L. P. wystąpiła w imieniu wnuka Ł. P. o prawo do renty rodzinnej po zmarłej J. B..

W latach 1997-2002 J. B., wcześniej P., studiowała pedagogikę na (...) w T.. W okresie od 1 lipca do 30 września 1997 r. ubezpieczona zatrudniona była w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S., Oddział w Ł.. W okresie od 1 września 2003 r. do 31 lipca 2004 r. ubezpieczona zatrudniona była na pełen etat w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. W okresie od 5 marca 2008 r. do 9 kwietnia 2011 r. J. B. zatrudniona była na pełen etat w Ośrodku (...) - Wychowawczym w R..

Łącznie z tytułu nauki i zatrudnienia w powyższych okresach J. B. legitymowała się stażem ubezpieczenia wynoszącym 4 lata, 6 miesięcy i 28 dni.

W okresie od dnia 1 czerwca 2004 r. do dnia 31 stycznia 2006 r. J. B. zatrudniona była w oparciu o umowę zlecenia w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w U.. Tam wykonywała obowiązki księgowej i fakturzystki. W związku z osiągnięciem dochodów za lata 2004-2005 z tytułu zawartej umowy zlecenia J. B. dokonała rozliczenia z Urzędem Skarbowym w D., wykazując przychód w kwocie kolejno 7.000 zł i 10.000 zł. Wynagrodzenie osiągane z tytułu zatrudnienia w spółce (...) podlegało oskładkowaniu na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Ubezpieczona zgłoszona była do ubezpieczenia zdrowotnego. W okresie pracy na umowę zlecenie nie posiadała innego tytułu do ubezpieczenia społecznego.

Spółka (...) z siedzibą w U. na dzień 26 października 2012 r. figurowała w Rejestrze Przedsiębiorców KRS pod numerem (...). Pierwotnego wpisu dokonano w dniu 19 kwietnia 2008 r. Wspólnikami spółki są S. M. i R. M., zaś prezesem zarządu R. Ł.. W spornym okresie prezesem zarządu pozostawała A. S..

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego oraz art. 65 ust. 1 i art. 67 oraz art. 57 i 58 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa rentowa) Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione.

Sąd pierwszej instancji przypomniał, że przedmiotową decyzją organ rentowy odmówił Ł. P. prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce J. B., stwierdzając, iż w dacie zgonu nie legitymowała się ona wymaganym okresem ubezpieczenia. Organ rentowy wyjaśnił, że nie podlegał zaliczeniu do stażu ubezpieczenia okres zatrudnienia w spółce (...) z siedzibą w U. od 1 czerwca 2004 r. do 31 stycznia 2006 r. z uwagi na brak dokumentacji potwierdzającej zatrudnienie w tym okresie oraz niemożność ustalenia danych następcy prawnego spółki.

Jednocześnie Sąd Okręgowy zaznaczył, że w sprawie poza sporem pozostawało to, iż Ł. P. zalicza się do kręgu osób uprawnionych do ubiegania się o rentę rodzinną. Bezsporne było także to, że w chwili śmierci J. B. nie miała ustalonego prawa do emerytury oraz nie spełniała warunków niezbędnych do uzyskania tego świadczenia. Oznaczało to, że rozstrzygnięcie sporu zależało od ustalenia, czy J. B. spełniała w dniu swojej śmierci, przesłanki do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, przy uwzględnieniu, iż organ rentowy kwestionował jedynie okoliczność legitymowania się przez zmarłą 5 letnim okresem ubezpieczenia w ostatnim 10-leciu poprzedzającym zgon.

Zgromadzony materiał dowodowy, w ocenie tego Sądu, nie potwierdził trafności ustaleń poczynionych przez organ rentowy. Odmowa przyznania małoletniemu prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce znajdowała swe oparcie

w kwestiach formalnych, które wszelako nie powinny mieć decydującego charakteru w odniesieniu do oceny uprawnień do świadczeń zabezpieczenia społecznego, zwłaszcza zaś tych o charakterze socjalnym, tak jak prawo do renty rodzinnej. Zatem spór niniejszy sprowadzał się do oceny, czy zmarła J. B. legitymowała się brakującym do wymaganych 5 lat okresem ubezpieczenia.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że w sprawie niniejszej brakowało bezpośrednich dowodów z dokumentów potwierdzających fakt zatrudnienia jej w oparciu o umowę zlecenia w spółce (...) w U.. Nie oznacza to jednak, że okoliczność ta nie mogła być wykazana za pomocą innych środków dowodowych, zwłaszcza gdy strona naprowadziła tego rodzaju dowody oraz dostarczyła informacje, w oparciu o które możliwe było przeprowadzenie dalszych dowodów z urzędu. Dla potwierdzenia okoliczności świadczenia przez J. B. pracy na rzecz spółki (...) decydujące znaczenie miały dowody ze źródeł osobowych oraz informacja pozyskana z Urzędu Skarbowego w D..

Sąd Okręgowy pozyskał w drodze pomocy sądowej dowody w postaci zeznań świadków W. W. i J. S., i wskazał, że jakkolwiek świadkowie nie wskazali dokładnych ram czasowych zatrudnienia J. B., to jednoznacznie i kategorycznie potwierdzili fakt zatrudnienia jej w spółce (...) w okresie odpowiadającym datami rocznymi okresowi wskazywanemu w odwołaniu. Świadkowie tożsamo określili charakter pracy zmarłej, wskazując, że wykonywała pracę księgową i fakturzystki. Co ważne okoliczności powyższej nie wykluczył także kolejny świadek - A. S., prezes spółki (...).

Dalej sąd pierwszej instancji podniósł, że sporny okres pracy został uprawdopodobniony pośrednimi dowodami z dokumentów, tj. informacją pozyskaną z Urzędu Skarbowego w D. i poniekąd pismami samego organu rentowego. Sąd ten miał na uwadze, że z pisma naczelnika Urzędu Skarbowego w D. z dnia 27 marca 2013 r. wynika, że J. B. wykazała w zeznaniach podatkowych umowę zlecenia na rzecz spółki (...) w latach 2004 i 2005. Z informacji tej wynika także, że uiszczono zaliczkę na podatek dochodowy. Oznacza to, że w okresie tym świadczyła prace na rzecz spółki (...). Co więcej, z pism wewnętrznych organu rentowego wprost wynika, że zatrudnienie w oparciu o powyższą umowę stanowiło jedyny jej tytuł do ubezpieczenia społecznego. Umowa ta podlegała oskładkowaniu, od wynagrodzenia odprowadzono składki na ubezpieczenie zdrowotne. Mając powyższe na uwadze okres wskazywany w odwołaniu jako okres zatrudnienia w oparciu o umowę zlecenia sąd meriti uznał za wiarygodny i wykazany.

Następnie Sąd Okręgowy podniósł, że nie potwierdziły się ustalenia organu rentowego o sukcesji (...) spółki (...), albowiem, jak ustalono w oparciu o odpis aktualny z Rejestru Przedsiębiorców KRS z dnia 26 października 2012 r. oraz informację Sądu Rejestrowego w K., podmiot ten istniał nadal i nie został zlikwidowany. Pomimo tych informacji nie udało się w toku niniejszego procesu pozyskać dokumentacji pracowniczej. Gromadząc materiał dowodowy podjęto próbę wezwania w charakterze świadka E. W. (kadrowej wskazanej przez świadka A. S. i występującej w piśmie z dnia 5 maja 2011 r. skierowanym do organu pod wskazany na pieczętce adres), jednak świadek nie odebrał wezwania. Pomimo to, Sąd Okręgowy uznał, że zgromadził wystarczający materiał dowodowy, w postaci zeznań świadków i oświadczenia naczelnika Urzędu Skarbowego w D., by móc uznać, że J. B. wypracowała okres konieczny do nabycia uprawnień rentowych wynoszący 5 lat.

Mając na uwadze powyższe, sąd pierwszej instancji uznał odwołanie wywiedzione w imieniu Ł. P. za uzasadnione i przyznał mu prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w wywiedzionej apelacji zarzucił rozstrzygnięciu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 65 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy rentowej - przez jego zastosowanie i w konsekwencji nieprawidłowe przyznanie ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej po zmarłej J. B., w sytuacji kiedy zmarła nie spełniała warunków wymaganych do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, tj. nie legitymowała się 5-letnim okresem składkowym i nieskładkowym;

- art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 17 ust. 1 oraz 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa systemowa) - przez jego niezastosowanie i pominięcie faktu, że z tytułu zawartej umowy zlecenia z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w U. ciążył na zmarłej J. B. obowiązek obliczenia i przekazania składek na ubezpieczenia społeczne do organu rentowego;

- art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy rentowej – poprzez jego niezastosowanie pomimo, iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że J. B. nie odprowadzała składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zawartej przez siebie umowy zlecenia z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w U., pomimo ciążącego na niej obowiązku ustawowego, co powinno skutkować nieuwzględnieniem tego okresu w stażu pracy zmarłej, a w konsekwencji niewykazaniem 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, i oddaleniem odwołania;

2. obrazę przepisów postępowania tj.:

- art. 233 w związku z art. 244 k.p.c. - poprzez dokonanie oceny materiału dowodowego z pominięciem jego wszechstronnego rozważenia, tj. z pominięciem treści dokumentu ZUS z dnia 13 czerwca 2011 r. dotyczącego stwierdzenia, iż J. B. nie została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych w okresie od 1 czerwca 2004 r. do 31 stycznia 2006 r. z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w U..

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji; a ponadto o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu apelujący, między innymi, podniósł, że ustalenie przez Sąd Okręgowy, iż zmarła matka ubezpieczonego wykonywała w spornym okresie pracę na rzecz spółki (...), nie było decydujące dla sprawy. Istotne bowiem było wykazanie odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, co w niniejszej sprawie nie nastąpiło.

Skarżący wskazał, że w okresie pracy na umowę zlecenie J. B. nie posiadała innego tytułu do ubezpieczenia społecznego jak umowa zlecenia. W myśl dyspozycji ustawy systemowej to na niej, jako płatniku składek, ciążył obowiązek obliczenia i przekazania do ZUS składek na ubezpieczenia społeczne. Zebrany w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że składki nie były przez zmarłą odprowadzane do organu rentowego. Organ rentowy nie dysponuje dokumentacją zgłoszeniową, rozliczeniową oraz wyrejestrowującą J. B. z ubezpieczeń społecznych za ten okres, strona przeciwna zaś nie przedstawiła żadnych dowodów na okoliczność odprowadzania przez J. B. składek na ubezpieczenia. Skarżący podkreślił, że w piśmie (...) Oddział w K. z dnia 13 czerwca 2011 r. zawarta jest informacja, iż z danych (...) wynika jedynie zgłoszenie zmarłej do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 1 czerwca 2004 r. do 31 stycznia 2006 r. z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, natomiast nie została ona zgłoszona do ubezpieczeń społecznych w tymże okresie przez zleceniodawcę. Zaś zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy rentowej przy ustalaniu prawa do renty dla płatników składek zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia społeczne, nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w tym okresie.

W ocenie organu rentowego, z uwagi na brak odprowadzania składek z tytułu wykonywania umowy zlecenia przez zmarłą J. B., niesłusznie zaliczono ten okres do wymaganego 5-letniego okresu warunkującego przyznanie prawa do renty. Wobec powyższego ubezpieczony nie spełnił przesłanek do przyznania mu prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny dokonał merytorycznej kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku i uznał, że zarzuty i wnioski apelacji nie znajdują oparcia w należycie zgromadzonym i ocenionym materiale dowodowym, jak też prawidłowo zastosowanej podstawie prawnej rozstrzygnięcia. Pisemne motywy zaskarżonego wyroku wskazują, że ustalenia

faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji nie naruszają dyspozycji norm art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 244 k.p.c. Sąd Okręgowy dokonał trafnych ustaleń, które w całości podziela Sąd Apelacyjny. Sąd pierwszej instancji zasadnie przyjął, że J. B. w chwili śmierci spełniała warunki do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a co za tym idzie, ubezpieczonemu przysługuje prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce. Zastosowana przez Sąd Okręgowy wykładnia przepisu art. 65 ustawy rentowej była prawidłowa.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenie, że J. B. w okresie od 1 czerwca 2004 r. do 31 stycznia 2006 r. łączył ze spółką (...) stosunek zlecenia i w okresie tym zmarła nie posiadała innego tytułu ubezpieczenia. Bezsprzecznie J. B. została z tego tytułu zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacała podatek dochodowy od osób fizycznych. W zeznaniach podatkowych za 2004 i 2005 rok wskazywała przychód odpowiednio wynoszący 7.000 i 10.000 zł. Okoliczność zatrudnienia J. B. w spółce wynika także z zeznań W. W. i J. S., którzy zgodnie ze stanem swojej wiedzy, wskazali, że zmarła wykonywała na rzecz spółki czynności księgowej-fakturzystki. Z uwagi na zmiany kadrowe w spółce, na obecnym etapie postępowania nie jest możliwe odtworzenie dokumentacji pracowniczej, z tamtego okresu.

Decydujące dla rozstrzygnięcia sprawy jest odpowiednie zastosowanie przepisów ustawy systemowej. Zgodnie z jej art. 16 ust. 1 pkt 4 składki na ubezpieczenie emerytalne zleceniobiorców finansują z własnych środków w równych częściach ubezpieczeni i płatnicy składek. Zarazem, zgodnie z art. 17 ust. 1 tej ustawy, składki na ubezpieczenia społeczne za tych ubezpieczonych obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w całości płatnicy składek. Nie ma zatem racji skarżący twierdząc, jakoby to na J. B., jako płatniku składek, ciążył obowiązek obliczenia i przekazania do ZUS składek na ubezpieczenia społeczne. Względem zmarłej nie miał zastosowania art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy rentowej stanowiący, że przy ustalaniu prawa do renty dla płatników składek zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia społeczne, nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w tym okresie. Jeszcze raz podkreślić należy, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy systemowej składki na ubezpieczenia społeczne za ubezpieczonych będących zleceniobiorcami obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w całości płatnicy składek, czyli zleceniodawcy.

Skoro zatem J. B. na dzień śmierci legitymowała się 5 letnim okresem ubezpieczenia, spełniała warunki do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, a jej synowi przysługiwało prawo do renty rodzinnej zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy rentowej. Zarzuty apelacyjne okazały się bepodstawne, zaś wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację organu rentowego w całości.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białicka SSA Anna Polak